

Wij gaan als samenwoners scheiden, maar hoeven niet veel bijzonders te regelen? Of toch wel?!

Wat is de status van samenwoners onderling?

Samenwoners hebben geen juridische partnerstatus. Voor de registratie bij de Belastingdienst kunnen ze elkaar wel aanwijzen als fiscaal partner. Dat wil zeggen dat bij bepaalde belastingzaken dezelfde behandeling geldt als gehuwden. Samenwoners zijn in beginsel niet juridisch aansprakelijk voor elkaars vermogen en/of schulden.

Kunnen samenwoners toch samen eigenaar zijn van goederen en geld?

Jazeker. Samenwoners kunnen namelijk apart een 'juridische gemeenschap' zijn aangaan voor bepaalde bezittingen, vermogens en/of schulden. Denk hier bijvoorbeeld aan de gezamenlijke aankoop van een huis, een auto, inboedel, een boot, een caravan, het hebben van een bijzondere hobby of kunst. Deze gezamenlijke bezitsvorm noemen we een eenvoudige gemeenschap. Bij bijvoorbeeld een gezamenlijke aanschaf van een woonhuis is het huis het gezamenlijk bezit en de hypotheekschuld de gezamenlijke schuld. Een bank zal bij haar juridische en financiële omgang met samenwoners geen verschil maken met gehuwden.

Is de scheiding van samenwoners dezelfde als die van gehuwden en geregistreerd partners?

Nee. Bij de beëindiging van een samenwoning komt geen rechter te pas, zoals bij een echtscheiding of een beëindiging van een geregistreerd partnerschap met kinderen. Samenwoners zijn vrij om een relatie aan te gaan en die op ieder zelf gewenst moment te verbreken. Slechts bij aangelegenheden die leiden tot een onredelijke situatie kan men naar de rechter stappen om dit te wijzigen. Bij samenwoners is het regelen van de scheiding afwijkend van een officiële scheidingsprocedure.

Hoe verbreek ik de samenwoon-relatie?

Dat kan door:

- een aangetekende brief te sturen aan de andere samenwonende partner
- een onderhandse overeenkomst op te stellen met elkaar
- feitelijk bij elkaar te vertrekken en/of door uitschrijving op het woonadres
- met notariële overeenkomst of een overeenkomst advocaat de beëindiging van de samenwoning vast te leggen.

Waarom moeten scheidende samenwoners nadenken over de directe consequenties bij een scheiding?

- Samenwoners zijn zich vaak niet bewust dat er weinig rechtsverschil is met (echt)scheiding -

Veel samenwoners gaan bij aanvang van hun relatie al snel over tot de aanschaf van belangrijke 'gemeenschappelijke zaken' zoals een huis, inboedel of auto. Ook stellen samenwoners steeds langer een eventueel huwelijk of geregistreerd partnerschap uit of gaat men zelfs, om persoonlijke redenen, bewust niet over tot het trouwen of een partnerschapsregistratie. Dit terwijl de samenwoning met alle samen aangeschafte bijbehorende gezamenlijke goederen en geld, qua huishouden, erg lijkt op een huwelijk met gemeenschap van alle goederen.

Vervolgens krijgt een groot aantal samenwoners na een bepaalde periode ook gezamenlijk kinderen. Dit brengt, in de meeste gevallen, dezelfde rechten, verplichtingen en belastingzaken met zich mee als een gehuwd paar met kinderen. Denk hierbij aan een ouderschapsplan, een juiste berekening van de kinderalimentatie en het (gewijzigd) aanvragen van kinderopvangtoeslag, kinderbijslag en het kindgebonden budget.

- Samenwoners zijn zich veelal niet bewust van de wettelijke verplichtingen die ook gelden bij (echt)scheiding -

De ervaring leert dat naarmate een samenwoning langer duurt meer zaken gemeenschappelijk zijn dan men in eerste instantie heeft bedacht. Zeker als het gaat om een woning met hypotheek, gezamenlijke kinderen en een boedelverdeling, kan het vaak lastig te zijn hoe alles goed verdeeld en vastgelegd kan worden. Een verdeling van het huis en de bijbehorende hypotheek, de betaalbaarheid of overname ervan, een ouderschapsplan opstellen en een juist bedrag voor de kinderalimentatie kan men dan beter aan een gespecialiseerd scheidingsadviseur over laten. Een ouderschapsplan en kinderalimentatie zijn zelfs, zonder dat ze via een rechtbank geregeld worden, wettelijk verplicht.

-Samenwoners zijn zich veelal niet bewust van het conflictrisico na de scheiding-

Als bij de beëindiging van de samenwoning conflicten ontstaan en de afspraken over de verdeling van het gezamenlijk vermogen en de praktische financiële zorg voor de kinderen niet goed zijn vastgelegd dan kan men altijd naar de rechter stappen. Met alle negatieve energie, kosten en een soms eindeloos lijkende juridische strijd van dien. Juist doordat er weinig is vastgelegd en er veel zaken om bewijslast vragen.

-Samenwoners zijn zich veelal niet bewust van enkele grote financiële valkuilen-

Koophuis, inboedel en verdeling van geld

Zoals bij een (echt)scheiding moeten samenwoners, het gezamenlijk huis verkopen aan een derde of laten overnemen door hun ex-partner. Als bij verkoop aan een nieuwe koper de winst of het verlies exact gedeeld wordt door de beide ex-partners is de rekensom eenvoudig. Ook als het huis maar op naam van één van beide ex-partners staat, is het behoud en/of de voortzetting niet ingewikkeld. Echter als het gezamenlijk aangekochte huis verkocht wordt aan één ex-partner is het verstandig om, net zoals bij een (echt)scheiding, de waarde van het huis te laten taxeren. De taxateur bepaalt wat het huis waard is "in het economische verkeer" zodat objectief vastgesteld kan worden wat de werkelijke waarde is. Geen van de ex-partners hoeft zich dan achteraf 'bekocht' te voelen.

Laat men geen taxatie voor het gezamenlijke huis uitvoeren dan loopt men het risico dat de Belastingdienst "bij een afwijkende verkoopprijs" zal vaststellen dat één van beide partijen een financieel voordeel heeft genoten. Als dat gebeurt, kan dit fiscaal aangemerkt worden als een "schenking" en moet degene die het prijsvoordeel heeft genoten, schenkbelasting betalen. Dit regime van schenking geldt ook voor alle overige zaken die eerst eigendom waren van de ene ex-partner en na de samenwoonrelatie, zonder tegenprestatie zoals geld, overgaan op de andere ex-partner. Om schenking of benadeling van één van de ex-partners te voorkomen, kunt u het beste een verdeelvoorstel laten opstellen door een scheidingsadviseur. Die kijkt in alle gevallen of onnodige belastingheffing voorkomen kan worden maar vooral ook of de verdeling evenwichtig is.

Pensioen en overlijdensverzekeringen

Bijna alle samenwoners zijn in hun pensioenregelingen, zoals bij gehuwden of geregistreerd partners, tijdens hun relatie gedekt voor een partnerpensioen en wezenpensioen. Tijdens de samenwoning is men voor de Belastingdienst elkaars "fiscale partner" en wordt bij een eventueel overlijden van de pensioendeelnemer de pensioenuitkering belast met inkomstenbelasting. Op het moment dat de samenwoning is beëindigd, vervalt meestal de dekking op een partner- en wezenpensioen. Veel ex-partners beseffen niet dat de scheiding geen recht geeft op ouderdomspensioen en geen recht (meer) geeft op pensioen bij overlijden. Hoe dit opgelost kan worden, kan men vragen aan een gediplomeerd pensioenadviseur. Deze bekijkt alle pensioenregelingen en kan bijvoorbeeld een aparte (eigen) overlijdensverzekering regelen. Voor aanpassing van een overlijdensverzekering, die meestal verbonden is met de hypotheek, geldt hetzelfde.

Waarom is het zo belangrijk dat men bij scheidende samenwoners ook een convenant opstelt?

U doet er goed aan om de scheidingsadviseur een convenant op te laten stellen dat, net zoals bij een echtscheiding, dezelfde juridische rechtskracht heeft en alle relevante zaken samenpakt. Indien u wilt, kunt u dit laten bekrachtigen door een notaris. Mocht één van de partijen, na vastlegging door een notaris, zich toch op een later moment niet houden aan de afspraken zoals die zijn vastgelegd in het convenant dan kan men meteen overgaan tot het opleggen van een sanctie zoals het inschakelen van een deurwaarder of het LBI/O dat bij alimentatiezaken de incasso regelt. Als u hebt samengewoond en geen schriftelijke overeenkomst bent aangegaan over de kinderalimentatie en de omgangsregeling, kan het later juridisch extra lastig worden om uw recht te halen.

Conclusie

Het goed regelen van een einde samenwoning is dus net zo belangrijk als een goed geregelde scheiding die geldt voor gehuwden en geregistreerd partners. Te meer omdat het in de meeste gevallen niet uitmaakt hoe een partnerrelatie genoemd wordt. Doorslaggevend is wat men gezamenlijk heeft aan vermogen, kinderen en bezit dat uiteindelijk juridisch, financieel en fiscaal net zo rechtvaardig en zorgvuldig weer verdeeld moet worden.

Scott Martens

Scheidings- en pensioenadviseur

O2 Scheidingsadvies BV